

سخن سردبیر

Editorial

مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان

دوره نهم، شماره اول، بهار ۱۳۸۹، ۱-۲

نقش سردبیر در مدیریت مجلات علمی

The Role of Editor-in-Chief in the Management of the Scientific Journals

محسن رضائیان^۱

M. Rezaeian

مقدمه: نقش سردبیران در مدیریت مجلات علمی نقشی بسیار تعیین کننده است زیرا آن‌ها نه تنها مسئول تعیین سیاست مجله تحت مدیریت خود می‌باشند، بلکه مشخص کننده نهایی این نکته خواهند بود که کدام یک از مقالات ارسالی به نشریه بایستی به زیور طبع آراسته گردیده و کدام یک می‌باید از روند بررسی خارج گردند. نقش سردبیر در مدیریت مجلات علمی در حوزه سلامت از اهمیت بیشتری برخوردار می‌باشد، چرا که در این مجلات، مقالات مرتبط با سلامت آحاد جامعه منتشر می‌گردند که از اهمیت و حساسیت بسیار زیادی برخوردار خواهند بود. از همین رو، در سخن سردبیری حاضر نگاهی اجمالی به نقش سردبیران در مدیریت مجلات علمی خواهیم افکند.

شیوه انتخاب سردبیر: اصولاً برای انتخاب یک سردبیر بایستی فعالیت‌های پژوهشی و کارنامه علمی افراد مورد توجه قرار گیرد. به عبارت دیگر، یکی از شرایط اساسی در انتخاب سردبیر سابقه و تجارب پژوهشی افراد می‌باشد. اما برای سردبیر شدن داشتن یک کارنامه علمی درخشان به تنهایی کافی نیست، بلکه میزان علاقه فرد به مدیریت مجلات علمی و هم‌چنین صرف مقدار قابل توجهی از زمان و انرژی در جهت این امر، از دیگر پیش نیازهای انتخاب افراد به سمت سردبیری می‌باشند. از همین رو، معمولاً سردبیران مجلات مختلف بر اساس کارنامه علمی و میزان علاقه و پشتکار آن‌ها انتخاب می‌گردند. اگر چه برگزاری دوره‌های آموزشی سردبیری می‌تواند به ایفای صحیح نقش‌های مورد انتظار به فرد منتخب کمک نماید اما برگزاری چنین دوره‌هایی چه در خارج و چه در داخل کشور به ندرت امکان پذیر است.

وظایف سردبیر: وظیفه بسیار مهم سردبیران انتخاب بهترین مقالات از بین مقالات ارسالی به مجله جهت چاپ و انتشار می‌باشد. آن‌ها هم‌چنین باید از چاپ و انتشار به موقع نشریه خود اطمینان کامل حاصل نمایند. بنابراین، بایستی بین جریان مقالات ارسالی و مقالات پذیرش شده برای چاپ، روندی کاملاً منطقی ایجاد نمایند تا این که مجله هیچ‌گاه با وقفه روبرو نگردد.

سردبیران، حلقه اتصال بین نویسندگان و داوران می‌باشند. آن‌ها پس از آن که مقاله‌ای را دریافت نمودند، هم‌خوانی مقاله مورد نظر با حیطه تخصصی مجله تحت مدیریت خود را مورد بررسی قرار می‌دهند. در صورت تأیید این هم‌خوانی، در مرحله بعد، سردبیران باید این مطلب مهم را مد نظر قرار دهند که آیا مقاله، نکته جدیدی را به دانش موجود اضافه خواهد کرد؟ در

۱- دانشیار گروه آموزشی پزشکی اجتماعی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان

تلفن: ۰۳۹۱-۵۲۳۴۰۰۳، دورنگار: ۰۳۹۱-۵۲۲۵۲۰۹، پست الکترونیکی: moeygmr2@yahoo.co.uk

صورت تأیید این دو مطلب، آن‌ها یک تا سه داور برای مقاله مورد نظر انتخاب می‌نمایند. انتخاب این افراد بر اساس میزان تخصص، تبحر و علاقمندی در داوری مقاله مورد نظر می‌باشد.

پس از ارسال مقاله به داوران و پس از دریافت نظر آنان، سردبیر ضمن مطالعه دقیق این نظرات بایستی تصمیم نهایی را پیرامون سرنوشت مقاله اتخاذ نماید. معمولاً داوران یکی از چهار گزینه زیر را به سردبیر پیشنهاد می‌نمایند:

۱. چاپ مقاله بدون انجام اصلاحات

۲. چاپ مقاله با انجام اصلاحات جزئی

۳. بررسی مجدد مقاله بعد از انجام اصلاحات کلی

۴. رد مقاله

سردبیر با در نظر گرفتن نظرات داوران و سیاست‌های مجله تحت مدیریت خود و فارغ از هرگونه جانب‌داری و تعارض در منافع، معقولانه‌ترین تصمیم را با آزادی کامل برای مقاله اتخاذ نموده و نتیجه تصمیم خود را به اطلاع نویسندگان مقاله خواهد رساند. سردبیران، هم‌چنین بایستی با روش‌شناسی صحیح پژوهش و تا اندازه‌ای کاربرد آزمون‌های آماری آشنا باشند. آشنایی به این دو موضوع به سردبیران کمک خواهد کرد که در قضاوت خود پیرامون سرنوشت یک مقاله بر اساس نظر داوران کمتر دچار اشتباه و لغزش گردند. بالاخره، برای بهبود کیفیت مقالات منتشر شده در مجله، سردبیران ممکن است به شیوه‌های مختلف با مخاطبین معمول خود یعنی نویسندگان، داوران و خوانندگان تماس برقرار نمایند. یکی از بهترین این شیوه‌ها درج سخن سردبیری در هر شماره از نشریه مانند سخن سردبیری حاضر می‌باشد.

با این وجود، توجه به این نکته ضروری است که یکی از شروط ایفای نقش صحیح سردبیری این است که سردبیران در تصمیم‌گیری‌های خود از آزادی عمل برخوردار بوده و هیچ‌گونه فشاری بر روند تصمیم‌گیری آن‌ها اعمال نگردد. هم‌چنین، هماهنگی، همدلی و ارتباط صمیمی و صادقانه مابین اعضاء هیأت تحریریه، کارشناسان مجله، نویسندگان، داوران و خوانندگان مجله کمک شایان توجهی برای سردبیر محسوب می‌گردد که نتیجه آن بهبود کمی و کیفی مجله مورد نظر می‌باشد. خوشبختانه مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان با تکیه بر تیم صمیمی و فرهیخته سردبیری خود موفق به برداشتن گام‌های بسیار مهمی در طی یک سال گذشته گردیده است که در این سخن سردبیری تنها به سه مورد آن به شرح زیر اشاره می‌گردد:

نخستین گام موفقیت‌آمیز مربوط به روزآمد شدن مجله می‌باشد. در واقع با انتشار شماره حاضر (بهار ۱۳۸۹) در اسفندماه ۱۳۸۸، مجله دانشگاه برای اولین بار موفق گردیده است که یک شماره زودتر از نوبت به زیور طبع آراسته گردد. گام موفقیت‌آمیز دوم مربوط به امتیاز کسب شده مجله دانشگاه در پایگاه ایندکس کوپرنیکوس Index Copernicus در سال ۲۰۰۸ میلادی می‌باشد. این امتیاز با مقدار عددی ۵/۲۰ باعث گردید که مجله دانشگاه از میان ۱۷۶ مجله ایرانی که در این سایت نمایه می‌شوند به رتبه ۳۷ دست یابد. لازم به توضیح است ۳۶ نشریه ایرانی که موفق به کسب امتیازات بیشتری شده‌اند، عمدتاً نشریات ایرانی تخصصی و انگلیسی زبان می‌باشند. گام موفقیت‌آمیز سوم نیز مربوط به پیوستن مجله دانشگاه و سردبیر آن به انجمن سردبیران پزشکی دنیا (World Association of Medical Editors (WAME) می‌باشد که در ماه‌های پایانی سال ۲۰۰۹ میلادی محقق گردید.

اینجانب ضمن تبریک این سه دستاورد مهم به یاران صمیمی مجله دانشگاه، پیشاپیش از درگاه ایزد متعال سالی پر از موفقیت و بهروزی را برای آنان و آحاد جامعه علمی کشور مسألت می‌نمایم.